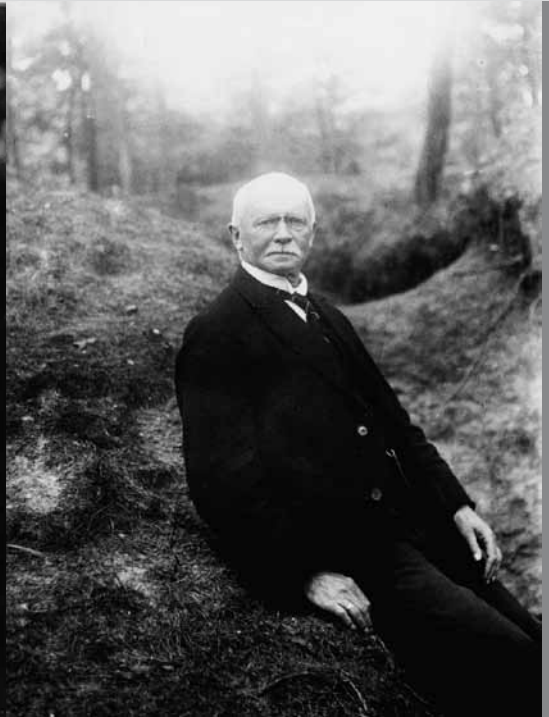
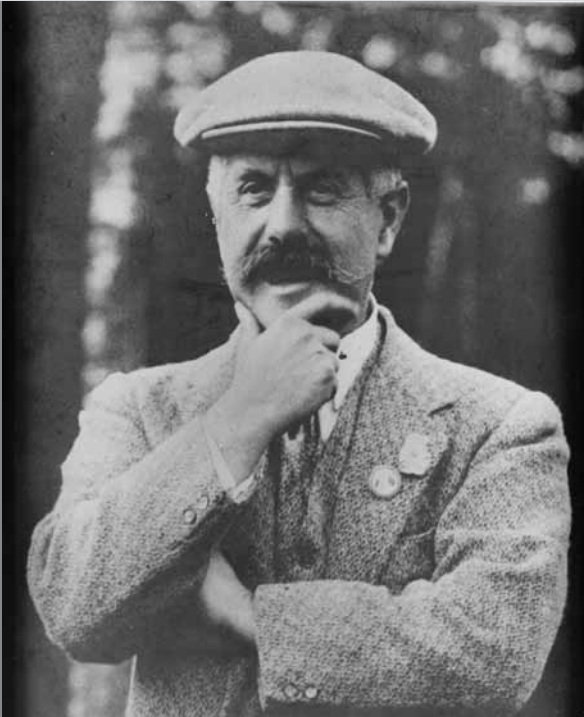

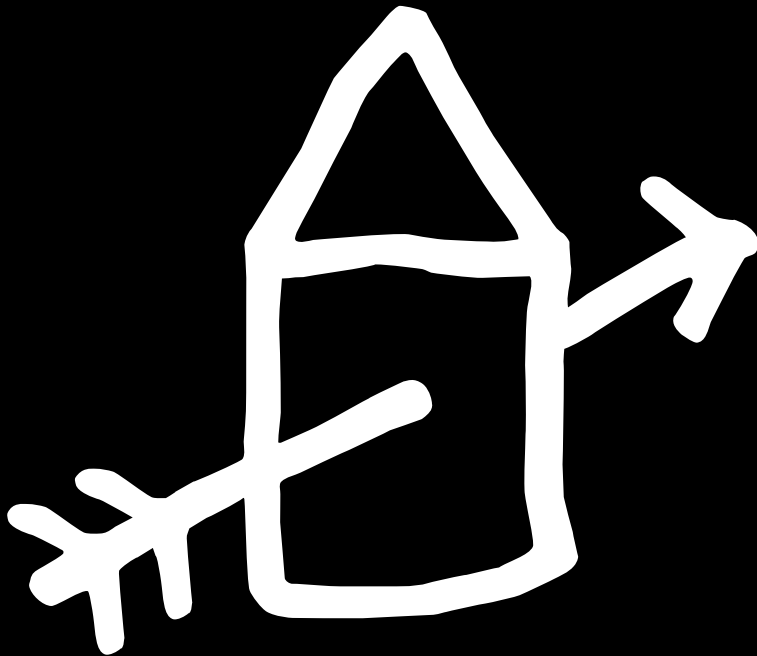
Baerne

In dit nummer o.a.:

- . Oorlogsdagboeken van baron van Heerdt
- . Is Napoleon wel in Baarn geweest?
- . Het hoofdkantoor van Kreymborg

Tijdschrift van de Historische Kring Baerne

Hét ware huis

Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

VAN DE REDACTIE

Het vierde en laatste nummer in 2011 van Baerne heeft u in handen. Met een opzienbarend artikel van van Frits Booij die aantoonst dat keizer Napoleon Bonaparte nooit in Baarn kan zijn geweest! Een teleurstelling voor velen en zeker voor de uitbater van restaurant Greenfields, die zelfs een zaal naar de Franse keizer heeft genoemd.

Een ander artikel waarin een aardig nieuwtje is te lezen, is geschreven door Annemieke Geerts. Zij vond een aankoopbon van de firma Kreymborg uit 1930 met Baarn als vestigingsplaats, en kwam een aantal interessante feiten over deze modezaak aan de weet.

Verder kunt u het resultaat lezen van het zoek- en spitwerk van Arie Twigt die de oorlogsdagboeken van baron van Heerdt heeft gelezen. Wellicht is het u opgevallen dat Arie niet meer in het colofon als redacteur staat vermeld. Hij heeft zich om gezondheidsredenen uit de redactie teruggetrokken, maar heeft toegezegd wel als auteur actief te blijven. Daar zijn we hem uiteraard zeer erkentelijk voor. Daarnaast aandacht voor onder meer de tentoonstelling in de Oudheidkamer van werk van Cor Veenstra, een interview met André Mascini, de nieuwe voorzitter van de Historische Kring Baerne, een oproep om informatie, een verslag van een excursie naar Rotterdam en een artikel over het einde van het Baarnse postkantoor. Voor elk wat wils, dunkt ons. ■

INHOUD

De oorlogsdagboeken van baron van Heerdt	2
Op zoek naar informatie over Het Duikje	7
Geslaagde excursie naar Rotterdam	8
Is Napoleon wel in Baarn geweest?	9
Uw voorzitter: André Mascini	15
Expositie werk van Cor Veenstra	22
Slotfase van het Baarnse postkantoor	25
Het hoofdkantoor van Kreymborg in Baarn	27

Voorzijde omslag: Baron van Heerdt
Meester Pluim

DE OORLOGSDAGBOEKEN VAN BARON VAN HEERDT deel 2

Van 1940 tot 1945 schreef baron F.E. van Heerdt vijf dagboeken vol over de gebeurtenissen aan het front en de wederwaardigheden hier in Baarn. François Eugène baron van Heerdt werd op 17 oktober 1877 in Utrecht geboren, als zoon van baron Pierre François en jkvr. Eugénie Clementine Boddaert. Zoals het een baron betaamt, maakte hij een militaire carrière en werd in 1904 officier bij de cavalerie. In 1908 werd hij bevorderd tot 1e luitenant en vanaf 1919 ritmeester titulair. Op 18 november 1909 trouwde hij in Rotterdam met Maria Johanna Kolff, die op 27 december 1889 aldaar ter wereld kwam. Beiden overleden in Baarn, de baron op 10 juli 1948 en zijn vrouw op 17 mei 1972.¹

door: Arie Twigt

Reactie

Arie Twigt ploos zijn dagboeken na en brengt in deze bijdrage verslag uit van de wederwaardigheden die de baron

optekende over de gebeurtenissen in Baarn in het jaar 1941. Maar eerst nog een reactie op het vorige artikel over het dagboek van 1940 in *Baerne* nr. 2 – juni 2011. Die kwam van de heer Tegelberg uit Soest en heeft betrekking op het volgende: De baron schreef op 25 februari 1940: *'s Avonds wordt er druk geschoten op vliegtuigen. Jany met Kees kijken op de toren. Veel zoeklichten en een paar gekleurde ballen.*

Wij vroegen ons af wie Jany kon zijn. De heer Tegelberg schreef ons dat pikeur Strayer waarschijnlijk een goede band met de familie had en bij gelegenheid ook in huis kwam. Misschien was hij het en zou zijn voornaam Jany moeten zijn. Over de heer Leeuwenburg, die veel werk verzette voor de evacuatie van vee uit Baarn en Soest schrijft hij het volgende: *De Heer Leeuwenburg was wel een bekende Baarnaar, daar hij altijd te herkennen was aan zijn grijze bolhoed, die bijna niemand anders droeg. Hij woonde aan de Prinses Marielaan bij de splitsing met de Prinses*

Julianalaan. Hij had meerdere paarden en was een bekwaam ruiter, echter met de aantekening dat hij zijn paarden bepaald niet zachtzinnig behandelde. Dat was dan nog tot daar aan toe maar veel erger was dat hij een felle pro-Duitse N.S.B.-er was. Toch werd je daar, vóór de inval van de Duitsers, niet direct met de nek op aan-gekeken en blijkbaar zat hij in het Comité voor de evacuatie van koeien en heeft hij daar goed werk geleverd. Ik moet nadruk-kelijk opmerken dat wel bekend was dat hij na mei 1940 verwoed N.S.B.-er bleef, maar ik heb nooit gehoord over anti-va-derlandse daden. Of er toen ter tijd nog meer Leeuwenburgen in Baarn rondliepen, is mij niet bekend.

Tenslotte vindt de heer Tegelberg het vreemd dat er naar de Jiskoots ge-vraagd wordt. Dat waren toch beken-de Baarnaars: *Het verbaast mij dat de Jiskoots als onbekend worden bestempeld. De oude Heer Jiskoot woonde op Rusthoek en zijn schoondochter, Mevrouw Jiskoot-Pierson woonde ook in Baarn.*

Koud weer

Op 3 februari 1941 hervatte baron Van Heerdt de aantekeningen in zijn dag-boek. Over de maand januari meldt hij, waarbij helaas geen datums worden ge-noemd: *Hier is het Lyceum ongeveer 10 dagen gesloten geweest. Waarom weet niemand. Zelf fantaseert hij: Moord op het Lyceum of het lijk in de w.c. 't Lijkt op een detective roman.*²

En vervolgt: *Hilversum ook een bende. Gevangennemingen bij de vleet. Ik ben benieuwd wanneer ze hier ook zullen be-*

ginnen.

Het weer blijft vriezen en sneeuwen en wij lijden koude. Onze kolen zijn zowat op en ik begin nu met de wintervoorraad hout bestemd voor 41-42.

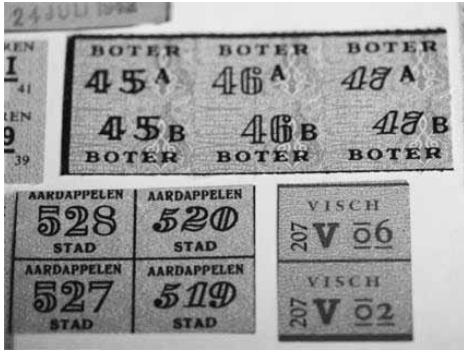
O, die verdomde ...

De gebeurtenissen tussen 3 en 28 fe-bruari vat hij samen en meldt o.a. dat de auto's inmiddels ook opgevorderd zijn. *Ik kreeg een buitengewoon hoge prijs f 1850,-. De wagen had 47.000 km gelopen, maar was geheel gereviseerd. Ik heb ze echter een band met canvasbreuk in de maag gesplitst. Ik mag lijden dat ze er een ongeluk mee krijgen. Wanneer zullen we weer eens op reis gaan. Ik zie het voorlopig nog niet. Ik ben somber. God weet wat ons boven het hoofd hangt.*

Vleesloze dagen

Het dagboek krijgt meer en meer het voorkomen van een maandboek. Pas op 2 april hervat de baron zijn aantekenin-gen. Hij beklagt zich erover dat hij te oud is om zich zonder auto te bewegen. *Van een trein gebruik maken is helemaal huilen. Tot naar het station gaat het nog wel, maar de aansluitingen. Die maken dat je voor een kleinigheid een hele dag onderweg bent.*

Op 18 april schrijft Van Heerdt dat de *Leusderhei vandaag is platgebrand met gevolg het in de lucht vliegen van de mu-nitiedepots, wat kolossale slagen gaf. Een ruit in Baarn vloog stuk in de Laanstraat. Een gedeelte van het vliegveld Soesterberg is er ook aangegaan. De lezing is enerzijds*

dat de Duits bij het vuren met grof geschut de brand er in gestoken heeft, anderzijds dat de Engelschen brandbommen hebben geworpen.

We krijgen nu twee vleesloze dagen, anders worden we te vet en beperking van het boterrantsoen, zoodat er meer vrij komt voor de smering.

Op 11 mei lezen we: Ik stook nu turfstrooisel, want kolen zijn niet meer te krijgen en m'n hout raakt op. De Koningin heeft gisteren gesproken. Hare Majesteit was zeer aangedaan. Trouwens wie is dat niet in deze dagen. Ik ben trouwens kapot, al laat ik het zoo min mogelijk merken. Ik zet het zoveel mogelijk van mij af door in de tuin te werken, want als ik eraan toegeef dan is het mis.

Hotel Zeiler heeft 50 man inkwartiering. Na afloop van manoeuvres elke man een flesch champagne, net of ze dat proeven. Op de verjaardag van de Führer 25 pond vlees voor 50 man. Die waren er niet allemaal, maar ze maakten die 25 pond toch soldaat. En elk een flesch cognac.

De mof heeft zo'n gebrek aan vet, dat

alles uit de beesten wordt weggesneden. Boter krijgen we bijna ook al niet meer.

Op 5 juli hervat de baron zijn verslag: Alles wordt hier ondertusschen weggesleept. Ons paard is nu ook gekocht (we betalen het toch zelf) door den Duitscher (f 1350,-).

Er moeten weer koeien geleverd worden. Boter is peperduur; alles wordt duurder en zwaar belast onder allerlei voorwendzelen. Hoe het moet loopen is mij een raadsel.

Geen aardappelen meer

Op 6 augustus noteerde Van Heerdt dat Duitschland gebrek aan grondstoffen heeft. Zoo hebben wij ons koper moeten inleveren. Veel is er in de grond gestopt naar men zegt. Andere metalen dito. Koeien worden opgevorderd. Van iedere tien stuks moeten er vier ingeleverd worden.

Rita (zijn vrouw, red.) heeft een nieuw paard, een halfbloed Arabier La Cantinière genoemd. Het beestje is vier jaar en net een pony, maar allerliefst. Staat hier 10 dagen op stal en moet 8 augustus voor de keuring. De mof wil weten over hoeveel paarden hij hier kan beschikken. Tot ezels toe moeten voorgeleid worden.

Aardappels zijn intusschen niet meer te krijgen, groenten mondjesmaat en dat in een land waar vroeger alles doorgedraaid werd omdat er zooveel was. Alles wordt duurder, het wordt vervelend, maar ik dank de hemel dat wij een eigen moestuin hebben, dan is daar tenminste geen gebrek aan.

De burgemeester is hier afgezet geworden,

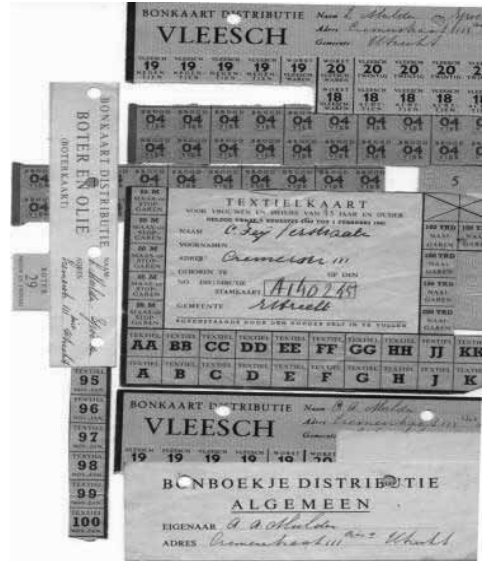
althans niet herbenoemd met 1 augustus, maar niet gepensioneerd.

Ergenissen

Maandenlang verzuimde Van Heerdt om zijn dagboek bij te houden. Eindelijk, op 29 november, pakt hij de draad weer op en schrijft: *Wat het weer betreft zitten we in de koude, met krimpemde wind vriest het, wel niet hard, maar toch voldoende om het in onze groote kamers minder lekker te hebben. De c.v. is alleen aan op zonen feestdagen, want we hebben maar iets meer dan twee ton voor de gehele winter en nootjes IV krijgen we niet meer. Daar maken onze beschermers benzine uit. Ik ben dan ook druk aan het dunnen geweest van het bosch en dank den hemel dat ik andere jaren nooit meer heb genomen dan noodzakelijk was.*

Wat het eten betreft, dat wordt ook schaars, maar dank zij de zwarte markt lukt het nog wel eens wat op de kop te tikken, al is het dan voor veel geld, maar dat is maar papier en dat kun je nu eenmaal niet eten en wat is tegenwoordig een gulden waard. We hebben toch inflatie. Ik weet geen eens of het wel verstandig is om een spaarbankboekje aan te houden.

Iedereen saboteert. Er wordt clandestien geslacht, er wordt clandestien gebakken. Ja, wat wordt er niet clandestien gedaan. De kleermakers mogen hun oude voorraad, welke goed is, niet meer aanraken. Alles is opgenomen en geregistreerd, maar ze moeten nieuw slecht goed duur kopen. De schoenwinkels mogen niets meer verkopen zonder bonnen, die bijna niet worden verstrekt. Het brood is slecht en te wei-

nig. Vleesch is er bijna niet. Terwijl Noach [een broodfabriek?] in Amersfoort het werk bijna niet aan kan, waar blijft dat? Ik weet niet meer hoe een stuk varkensvleesch smaakt. Het graan moet worden ingeleverd. Waar blijft het? Er ligt 10.000 ton boter in de koelkelders, wat niet door het Nederlandsche volk wordt (mag worden) geconsumeerd. Maar wij zitten elkaar aan te kijken voor een stukje boter. Als dat zoo noodig is gaat het teveel naar Duitschland; dat krijgen ze cadeaux, wij hebben het toch over. Leve de lotsverbondenheid van het Germanendom, heet dat. Wij mogen geen speldjes dragen van eenig teken van oranje gezindheid. De namen van onze Koningin, Prinses enz. mogen niet meer genoemd worden. Het predikaat Koninklijke is afgeschaft en zoo is er nog veel meer. Enfin, ik eindig hier mede, want ik ga mij ergeren en dat is niet goed.

Clandestiene handel

Bijna een maand later, op 21 december, worden de aantekeningen in het dagboek hervat.

De clandestiene handel bloeit welig. Als die er niet was leden we honger. De boeren drukken alles wat ze kunnen achterover. Ze fokken net zo veel als ze kunnen, want dat mag.

Een ei kost nu 28 cent. Op de bon is het alleen voor zieken. Een kilo roggemeel, voortreffelijk om brood van te bakken, 75 cent. Vleesch f 2,- het pond. Boter weet ik niet, maar zoiets van f 10,- het kilo. Gelukkig als men de kanalen weet. ■

1) www.kolff.nl

2) Anders dan de baron fantaseert, weet Frits Booy helderheid te verschaffen over het tijdelijk sluiten van de school. Hij schreef erover in het jubileumboek *Als de morgenglans. Het Baarnsch Lyceum 1919-2004*, Baarn 2004, p. 159: 'In dat jaar veroorzaakten op de muren neergekalkte anti-Duitse leuzen als 'Weg Hitler! De Rover! De Moordenaar!', 'Neer die Snotlap!!!' en 'Vergeet Oranje Niet!!' grote opschudding. De school werd meteen door de Duitsers gesloten, want niemand mocht die leuzen natuurlijk zien. Er werd aan de hand van de schriften van alle leerlingen een uitgebreid onderzoek verricht, maar gelukkig kon men de dader(s) niet vinden.'

OP ZOEK NAAR INFORMATIE HET DUIKJE

Velen zullen niet weten wat Het Duikje was. Dat heeft een goede reden. Het Duikje was in 1943 een schuilplaats in de Lage Vuursche voor een drietal jonge mannen uit de omgeving.

Dat moest natuurlijk geheim blijven, zodat er weinig over bekend is. Niet alleen onderduikers verscholen zich daar, ook

Duitsers hebben het verlaten Duikje woedend in elkaar geslagen. Restanten zijn in de loop van de jaren verdwenen. De exacte plaats is mij niet bekend. Wel heb ik er met de zoon van de toenmalige conciërge naar gezocht, helaas vergeefs. Binnenkort met een luchtfoto van de RAF uit juni 1944 nog eens op zoek.

De drie mannen voor wie Het Duikje tot schuilplaats diende

twee bemanningsleden van een verongelukte Lancaster bommenwerper verbleven er enkele weken op doorreis naar Engeland via Gibraltar.

Door verraad kwamen de Duitsers te weten dat er bij klooster St. Elisabeth een hut van verzetsstrijders zou zijn. De inval op een vroege ochtend in het najaar van 1943 ging echter met zoveel lawaai gepaard, dat de bewoners van Het Duikje zich in veiligheid konden brengen. De

Zoals menig lezer van *Baerne* weet, maakte ik de afgelopen jaren programma's over de Tweede Wereldoorlog voor onze lokale TV. Onze historische Kring heeft deze programma's op DVD om deze bijzondere herinneringen te bewaren. In mei 2012 wil ik proberen Het Duikje voor geïnteresseerden hier in Baarn centraal te stellen.

In St. Elisabeth leeft niemand meer die het heeft meegemaakt.

In de Lage Vuursche heb ik niemand kunnen vinden die er het fijne van weet. In het boekje Baarn in Oorlogstijd staat wel het een en ander vermeld. Weet u meer? Ook al zijn het schijnbaar onbelangrijke dingen, ik ben toch in uw informatie geïnteresseerd. Met deze oproep hoop ik toch nog enkele feiten te kunnen achterhalen. ■

Wim Velthuisen -
Dovenetelhof 25 3742 EG Baarn
w.a.velthuisen@casema.nl

GESLAAGDE EXCURSIE NAAR ROTTERDAM

Een grote groep leden meldde zich op 24 september voor een gezellige en leerzame excursie naar Rotterdam.

door: Jan Volland en Miep van Niehoff-Kox

waarvandaan het schip bestuurd werd. De techniek tussen de jaren 1959 tot 1997 zag je voorbijgaan: de verbinding met de buitenwereld, het lezen van de kaarten en het stuurmechanisme. Iedereen werd verrast door

Allereerst werd het Maritiem Museum bezocht, waar, na de koffie, door deskundige gidsen uitleg werd gegeven over onze maritieme geschiedenis 'Geen zee te hoog', 'Yin en Jan' (over de handel met China) en een impressie onder de titel 'Onder één vlag' over het ontstaan van de fusie-rederij Ned Lloyd.

Na de lunch volgde een spannende, pijlsnelle race per watertaxi naar de S.S. Rotterdam, het hoofddoel van onze trip. Het schip is gebouwd in 1959 en heeft tot 1997 veel gevaren als cruiseschip. Er was veel te bewonderen, maar vooral het trappenhuis en het theater trokken de aandacht. Veel indruk maakte de zogenaamde hoofdcontrolekamer

de grootte van de zalen en de sobere inrichting ervan. In de Ritz Carlton balzaal kon de wandschildering van onze plaatsgenoot Cuno van den Steene bewonderd worden, die hij bij de bouw van het schip in 1958 als opdracht van de Holland-Amerikalijn kreeg. Z'n hele gezin hielp mee om de 150 m² panelen, die motieven van de Aegeïsche Zee verbeeldden, te vervaardigen. Tot slot van onze ontdekkingsreis nog een glaasje in de bar!

Met dat drankje in de bar kwam er een eind aan het bezoek en wachtte de terugreis per bus naar Baarn.

Dank aan de voortreffelijke organisatoren van deze leerzame excursie en tot volgend jaar! ■

IS NAPOLEON WEL IN BAARN GEWEEST?

Dit jaar wordt hier en daar in ons land herdacht, dat keizer Napoleon I met zijn tweede echtgenote Marie Louise, een dochter van de keizer van Oostenrijk, 200 jaar geleden van 27 september tot en met 30 oktober 1811 een bezoek aan Nederland bracht. Op gezag van schoolmeester Teunis Pluim hebben we altijd aangenomen dat Napoleon ook Baarn heeft aangedaan. Maar baseerde Pluim zich wel op de goede bronnen?

door: Frits Booy

Keizer Napoleon I

Napoleon bezocht in 1811 ons land om kennis te maken met zijn Nederlandse onderdanen en om zijn gezag bij de

Nederlandse autoriteiten te bevestigen, nadat hij zijn broer Lodewijk Napoleon in 1810 als koning van Holland had afgezet. Maar de keizer kwam vooral militaire objecten en troepen inspecteren. Napoleons verblijf in ons land is vastgelegd door C.F. Gijsberti Hodenpijl in zijn boek *Napoleon in Nederland* (Haarlem, 1904). Op grond van historische bronnen als dagbladen, brieven en verslagen uit 1811 was Gijsberti Hodenpijl in staat om de gangen van de keizer nauwkeurig na te gaan.

Men heeft altijd verondersteld dat Napoleon ook Baarn heeft bezocht. Schoolmeester Teunis Pluim (1864-1931) beschrijft Napoleons bezoek aan ons dorp in zijn boek *Uit de geschiedenis van Baarn* (Baarn, 1932), op de site van de gemeente Baarn staat, dat burgemeester Frans Pen (ca. 1777-1841) de keizer in 1811 in Baarn heeft verwelkomd, en Greenfield's Restaurant heeft een Napoleonzaal.

Pluim geeft een uitgebreid geromantiseerd verslag van het keizerlijke bezoek aan Baarn en het lijkt wel, of hij er zelf bij is geweest! Een citaat: *Het was in de*

laatste dagen van October 1811, dat zich door Baarn het gerucht verspreidde: „De Keizer komt!” Vol verbazing riep men het elkander toe, maar bijna allen haalden de schouders op; immers wat zou de Keizer hier in dit vergeten dorpje moeten doen? Orwillekeurig liepen velen op die tijding naar de Brink, om daar nadere bijzonderheden te verkrijgen [...]. Aller oogen waren op het Rechthuis (thans Hotel Central) gericht, in de hoop een of ander te zullen hooren. En werkelijk: daar kwam de gemeentebode de deur uit en plakte op het publicatiebord aan de zijde van de Brinkstraat een kennisgeving aan.

De burgemeester vertelt

Deze kennisgeving was echter in het Frans en dat kon men niet lezen. Gelukkig kwam maire [burgemeester] Pen de burgers vertellen, wat de keizer van plan was, aldus Pluim: *De Keizer*, zoo vertelde hij [Pen], vertoefde op dit oogeblik in Amsterdam en wilde overmorgen de wapenschouw (revue) op de Leusderheide bij Amersfoort bijwonen, waaraan 7000 man en 700 paarden zouden deelnemen. Daarom liet de Keizer bekend maken, dat hij voornemens was de weg door Baarn te nemen en de burgerij gelegenheid te geven hem op zijn doorreis te huldigen. Hij zou hierbij zijn weg nemen van Hilversum uit over Groeneveld, de Zantvoortweg en de Brink, om dan weer over Soestdijk weer [sic] verder te gaan. Met opzet, zoo deelde de maire Pen verder mede, met opzet koos de Keizer deze weg om zodoende zoowel voor de katholieke kerk (op Zantvoort) als voor de Hervormde kerk (op de Brink) te

Meester Pluim die feiten en verbeelding tot een mooi verhaal smeedde

kunnen stilhouden, want ook de hulde der geestelijkheid zou hem aangenaam zijn. [...] Aldus brak de zoo gewichtige dag – 29 Oct. – voor Baarn aan.

Pluim beschrijft vervolgens minutieus het bezoek van Napoleon met daarin de gehouden gesprekken – in het Nederlands vermeld – die de keizer met burgemeester Pen, de pastoor en de dominee zou hebben gevoerd. Ook wat toeschouwers zeggen over de keizer, is soms woordelijk weergegeven!

Feiten en fictie

Kijk, op deze tribune ziet u [de lezer] een nichtje van den wagenmaker, een 18-jarige Baarnsche schoone, blozend van gezondheid en stralend van geluk, en naast haar staat een struische jongeman, die niet veel ouder is dan zij: het is de zoon

van zekeren Schipper, óók een notabel ingezetene van Baarn. Het paartje - want men moet wel blind zijn om niet te merken, dat het een verloofd paar is, - het paartje is natuurlijk op het gewichtige oogenblik, dat de Keizer passeert, één en al oog. Toevallig sloeg de Keizer in 't stapvoets voorbijrijden een blik op het jonge paar en het scheen, of er een glimlachje over zijn gelaat vloog. Dacht hij soms terug aan zijn eigen jeugd?

„Hij ziet er toch niet zoo streng uit“, zei de jonge Schipper, toen de Keizer voorbij was. „Dat geeft weer moed, als hij mij het volgend jaar laat halen“. „Ja, maar ik laat je tòch niet gaan“, was het schertsende antwoord van zijn verloofde.

Had zij er een voorgevoel van, wat hem te

J.C.F. baron d'Aulnis de Bourouill, auteur van de *Chronologische geschiedenis van Baarn*

wachten stond? Want nog geen jaar later liet de Keizer hem werkelijk halen: hij eischte den struischen Schipper – en nog eenige andere Baarnsche jongelui – op, om hem te volgen op de rampspoedige tocht naar Rusland.

De opmerkelijke lezer ziet, wat Pluim doet: hij vervlecht in een verzonnen verslaggeving enige historische feiten: Napoleon te Amsterdam, de wapenschouw bij Amersfoort, de Baarnse wagenmaker (Aris van Leersum), het oproepen van jongemannen voor het leger, de veldtocht naar Rusland.

Baron d'Aulnis, Gijsberti Hodenpijl en de feiten

Pluim was goed bekend met de met de hand geschreven driedelige *Chronologische geschiedenis van Baarn* van J.C.F. baron d'Aulnis de Bourouill (1849-1923), archivaris van Baarn, die zijn gegevens uit allerlei archieven haalde. In 1900 nam de baron ontslag als archivaris en kreeg Pluim die functie. D'Aulnis heeft Pluim verzocht de *Chronologische geschiedenis van Baarn* zo veel mogelijk aan te vullen. Pluim heeft dat gedaan en veel van de historische gegevens van d'Aulnis verwerkt in zijn boek.

Vergelijken we nu het verhaal van Pluim met de historische feiten uit het boek *Napoleon in Nederland* van Gijsberti Hodenpijl, dan zien we dat enkele essentiële gegevens van Pluim niet kloppen.

Allereerst de *datum* die Pluim noemt als bezoekdag: 29 oktober 1811. Op die dag verbleef Napoleon echter in Zwolle

en keerde terug naar paleis Het Loo. Op 30 oktober ging hij met zijn eega via Arnhem naar Nijmegen om van daaruit over Keulen en Luik naar Frankrijk terug te gaan.

Vervolgens de *route*: Pluim schrijft dat Napoleon vanuit Amsterdam naar Amersfoort reisde om troepen op de Leusderhei te inspecteren. Hij zou hiervoor vanuit Amsterdam via Hilversum over Groeneveld, de Zandvoortweg en de Brink gereisd hebben en via de Soestdijk verder zijn gegaan. Maar de keizer had Amsterdam op 24 oktober al voorgoed verlaten om via Haarlem en Leiden naar Den Haag te gaan. Napoleon inspecteerde wel troepen bij Amersfoort en bij Zeist, maar bezocht deze bijeenkomsten vanuit Utrecht, en de route Utrecht-Amersfoort-Zeist loopt niet bepaald langs Hilversum, Baarn en Soest!

Tenslotte de *troepeninspectie*. Napoleon heeft in de provincie Utrecht inderdaad troepen geïnspecteerd, maar dat deed hij op 7 oktober op de Zeisterheide en op 27 oktober op de Leusderheide.

Wat ook niet klopt aan Pluims verhaal, is het feit dat hij schrijft dat alleen burgemeester Pen Frans kon spreken, terwijl Napoleon volgens Pluim ook uitvoerig met de pastoor en de dominee van Baarn heeft gesproken. Bovendien reed de keizer op doorreis nooit om voor een bezoek aan een dorp dat hij passeerde, maar hij liet zich rechtstreeks naar zijn uiteindelijke bestemming leiden.

Verkeerde interpretatie

Het idee van een bezoek van Napoleon

aan Baarn komt waarschijnlijk ook door een verkeerde interpretatie van andere informatie. Eind september 1811 ontvingen de burgemeesters van de steden en dorpen in ons land die de keizer *misschien* zou bezoeken of passeren, namelijk een instructiebrief van hun prefect. Hierin stond hoe men moest handelen, *als* keizer Napoleon met zijn gevolg een dorp of stad zou aandoen (erepoort bij de gemeentegrens, ontvangstcomité van notabelen, sleutels aanbieden, juichende menigte en dergelijke).

Pluim vulde de kroniek van d'Aulnis aan met de mededeling, dat de onderprefect van het departement van de Zuiderzee de maire van Baarn op 24 september 1811 schrijft dat de keizer en de keizerin op 30 september te Utrecht zullen aankomen en dat zij ook Baarn zullen bezoeken. Dit bewijst echter niets, want Napoleon week nogal eens af van geplande data, routes en bezoeken. Zo kwam de keizer niet op 30 september maar op 6 oktober in Utrecht aan. In deze brief staan ook bovenbedoelde instructies. Baron d'Aulnis schrijft in zijn kroniek hierover: *Bij de komst van Z.M. Napoleon I werd hier een ereboog geplaatst aan de Steenkamer. Het bestuur bevond zich op de grenzen der gemeente. De geestelijkheid bevond zich voor de kerk, waar zulks kon.*

Maar d'Aulnis noteert dit *zonder* een datum (die uiteraard heel belangrijk is), die heeft hij dus niet kunnen vinden! Dat is een veeg teken, want dan is er hoogstwaarschijnlijk ook geen sprake van een eigentijds verslag van een keizerlijk be-

zoek aan Baarn!

Zijn aantekening lijkt - zeker qua volgorde van de items - erg veel op de instructie aan de burgemeesters en de term *waar zulks kon* doet ook denken aan een instructie. Het lijkt erop dat d'Aulnis de instructiebrief verkeerd of erg ruim heeft geïnterpreteerd.

Zijn datumloze notitie staat tussen een notitie van 22 augustus en een van 10 oktober. Daarna schrijft d'Aulnis:

29 okt. had een groote revue plaats te Amersfoort, geinspecteerd door Z.M. Napoleon; 7000 man troepen en 700 paarden. De troepen waren ook hier gecantonneerd, (400 man), komend van het kamp van Zuid-Laren.

Zo kwam Pluim aan de 29e oktober en de troepeninspectie en hij ging er blijkbaar vanuit dat Napoleon en passant een bezoek aan Baarn bracht. De route Amsterdam-Baarn-Amersfoort werd Pluim natuurlijk ingegeven door het feit dat Napoleon geruime tijd in Amsterdam heeft gelogeed. Maar d'Aulnis vermeldt de 29e oktober alleen maar bij de troepeninspectie, niet bij een keizerlijk bezoek aan Baarn, en hij vermeldt helemaal niet welke route de keizer naar Baarn nam.

Op een andere dag?

Is Napoleon dan misschien op een andere dag in Baarn geweest op weg naar een of andere inspectie? Door het boek van Gijsberti Hodenpijl en o.a. de *Amsterdamsche Courant* van september/oktober 1811 zijn alle inspectie- en andere bezoeken van Napoleon aan ons

land in 1811 bekend. Een tocht van de keizer van Amsterdam via Baarn naar Amersfoort wordt nergens vermeld.

Als de keizer in Baarn is geweest, dan zou hij tijdens zijn verblijf in Amsterdam vanuit die stad naar dat dorp gereden kunnen zijn.

Maar waarom zou hij? Baarn was in 1811 een boerendorp met enkele landgoederen als Soestdijk en Groeneveld. Waarom zou de keizer van half Europa die zijn tijd politiek en militair gezien altijd goed besteedde, zonder enig ander doel zo'n onbetekenend dorp aandoen en dan ook nog zo uitgebreid? Het wordt nog onwaarschijnlijker dat Napoleon dat gedaan zou hebben, als men bedenkt dat hij Alkmaar en Arnhem nauwelijks bezocht heeft en Zutphen en Deventer helemaal niet, terwijl hij daar toch in de buurt was.

Ook het feit dat Pluim het bezoek van Napoleon aan Baarn zo romantiseert dat het lijkt, of hij er zelf bij is geweest, ondergraaft de geloofwaardigheid van dit keizerlijk bezoek. Bovendien staat Pluim zeer zwak met dit verslag, omdat hij geen historische bronnen noemt.

Conclusie

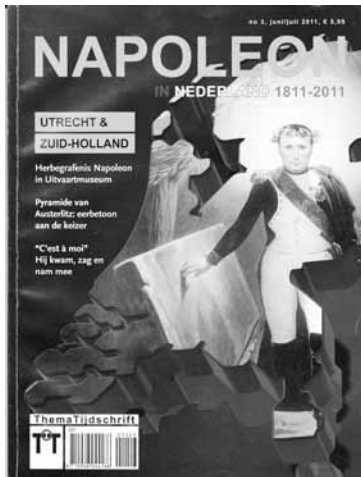
Baron d'Aulnis plaatste in zijn kroniek van Baarn betreffende oktober 1811 een misleidende notitie zonder datum over Napoleon en een notitie over diens legerinspectie bij Amersfoort met een verkeerde datum. Pluim verbond deze twee notities met elkaar op een verkeerde datum en liet Napoleon vanuit Amsterdam naar Amersfoort rijden en

Baarn uitgebreid bezocht. Vervolgens nam iedereen die over de historie van Baarn schreef, Pluims mooie verhaal als historisch feit over. En zo ontstond een stukje Baarnse geschiedenis, dat een mythe blijkt te zijn, want het is vrijwel zeker dat Napoleon Baarn nooit heeft bezocht. ■

De oude uitspanning Groeneveld, die nooit door Napoleon is bezocht

Ter gelegenheid van het bezoek dat keizer Napoleon in 1811 aan Nederland bracht, heeft Stichting ThemaTijdschriften een serie van zes tijdschriften uitgegeven. Journalisten Anja Krabben en Roy de Beunje reisden Napoleon na door Nederland en raadpleegden plaatselijke archieven, bibliotheken en regionale musea. Zij beschrijven wat Napoleon deed in elke plaats, waar hij verbleef, wie hij ontmoette, hoe hij Nederland zag, hoe Nederland (de autoriteiten, het volk en de pers) Napoleon zag en ontving. Het verslag van Napoleons reis, en de reis van Krabben en De Beunje in zijn voetsporen, is weergegeven in het kortlopende, tweemaandelijks tijdschrift Napoleon in Nederland 1811-2011, dat alleen in 2011 uitkomt, in zes nummers. Napoleon in Nederland 1811-2011 is een combinatie van een historisch tijdschrift, waarin Napoleon ook in een bredere context wordt gezet, en een reisgids. De nummers zijn regionaal ingedeeld. Lezers kunnen routes navolgen met het blad in de hand. De tijdschriften zijn te bestellen via www.thematijdschriften.nl.

beschrijven wat Napoleon deed in elke plaats, waar hij verbleef, wie hij ontmoette, hoe hij Nederland zag, hoe Nederland (de autoriteiten, het volk en de pers) Napoleon zag en ontving. Het verslag van Napoleons reis, en de reis van Krabben en De Beunje in zijn voetsporen, is weergegeven in het kortlopende, tweemaandelijks tijdschrift Napoleon in Nederland 1811-2011, dat alleen in 2011 uitkomt, in zes nummers. Napoleon in Nederland 1811-2011 is een combinatie van een historisch tijdschrift, waarin Napoleon ook in een bredere context wordt gezet, en een reisgids. De nummers zijn regionaal ingedeeld. Lezers kunnen routes navolgen met het blad in de hand. De tijdschriften zijn te bestellen via www.thematijdschriften.nl.

UW VOORZITTER: ANDRÉ MASCINI

In maart 2011 droeg Teun Stein na negen jaar de voorzittershamer van de HKB over aan André Mascini (68). Negen maanden na het aanvaarden van zijn nieuwe functie werd het voor de redactie eens tijd om nader kennis te maken met de nieuwe leider van het dagelijks bestuur.

door: Henriëtte Beuk

Curriculum

Geboren en getogen in Heemstede, is André hard op weg een echte Baarnaar te worden. Na zijn opleiding tot gymnastiekleraar kwam de vervulling van de dienstplicht en vervolgens trad hij in het huwelijks-

bootje met Heidi du Buy. Het kersverse paar vestigde zich in Baarn in 1965 en André ging in 1967 werken voor de groothandel in sportartikelen bij zijn schoonvader Jaap du Buy. Het bedrijf was in 1939 opgericht door de Amsterdamse tafeltennisser Cor du Buy (geb. 1921, broer van Jaap). De Amsterdamse HBS-student importeerde tafeltennisballetjes, stempelde zijn naam erop en verkocht die aan sportwinkels. Hij was de eerste Nederlandse sporter die zijn eigen merk had. Na de Tweede Wereldoorlog maakte zijn broer de firma in tafeltennistafels en andere tafeltennisattributen groot en werd het merk Cor du Buy een begrip. Cor du Buy Sport begon eind jaren 1960 met de

Crujff-voetbalschoen! André was er verantwoordelijk voor de productie van tafeltennistafels en -bats in de eigen fabriek en de inkoop van sportkleding en -schoenen. In 1979 werd de fabriek in Cuijk aan de Maas (bij Nijmegen) verkocht, en de groothandel werd in 1981 beëindigd. André had het bedrijf al in 1978 verlaten voor een nieuwe uitdaging bij Bührman Tetterode (grafische toeleverancier, o.a. papier) dat op dat moment overnames deed in de sportsector. All Weather Sports, groothandel in allerlei grote sportmerken in Zoetermeer, werd de nieuwe werkgever. Ook is hij nog verantwoordelijk geweest voor de internationale inkoop en de logistiek voor de vakantiehuisjes van Sporthuis Centrum, dat we nu kennen als Center Parcs. Het laatste avontuur op het betaalde werkfront was het directeurschap bij Milieukeur, dat zich sterk maakt voor de certificering van duurzame producten en diensten. Op 60-jarige leeftijd is de vader van twee zonen en 4 kleinkinderen gaan genieten van een leven zonder files.

Verenigingsleven

In zijn vrije tijd heeft André nooit stilgezeten en vanaf zijn vestiging in Baarn heeft hij zich altijd wel ingezet voor een Baarnse

vereniging: de Baarnse Atletiek Vereniging heeft hem gekend als hardlooptrainer en bestuurslid-voorzitter; bij de Baarnsche Lawn Tennis Club, het Baarns Bosbad en de Trits heeft hij ook aan het bestuur deelgenomen. Veel ervaring op sportief bestuursgebied dus en daarmee heeft hij een schat aan contacten in het Baarnse opgedaan.

De overstap naar een cultureel-historische vereniging mag misschien curieus overkomen, maar ook hier is een sportief lijntje aan verbonden. Voor diegenen die André een keer in het 'wild' willen zien, hij tennist al jaren elke zondagochtend op een binnenbaan van De Geeren en dubbelt dan met zijn tennismaten. Op de baan naast hen tenniste een keer Joke Veldhuijsen (onze oud-secretaris) en Jan van Berkum (algemeen bestuurslid HKB) viel net in voor haar team. Na afloop van dat spel kwam, gewoontegetrouw onder het genot van een kop koffie, de situatie in Baarn en toestand in de wereld aan de orde en zo werd André, lid sedert 2005, in 2009 geronseld als opvolger van Jan.

De lessen van Teun

Voor wat betreft de bestuurservaring zit het dus wel goed met onze nieuwe voorzitter, hoewel elke vereniging weer een eigen aanpak vraagt en een eigen dynamiek kent. De HKB gaat zorgvuldig om met de besluitvorming en misschien is dat ook wel inherent aan het werkveld: het bewaren en toegankelijk maken van het plaatselijke erfgoed in documentatie, voorwerpen en, als het even kan, locaties. Alles gebeurt in overleg, de werkgroepen

hebben elk hun eigen manier van werken en je hebt te maken met de inzet van vrijwilligers en hun beschikbare vrije tijd. Ook in het contact met lokale overheden is soms een lange adem en veel tact vereist. 'Teun is altijd goed voorbereid en een onuitputtelijk vat van informatie over allerhande zaken in Baarn. Daarnaast is hij een meester in het laten uitwoeden van een discussie. Om dan vervolgens rustig de kernpunten samen te vatten en de eerste aanzetten voor actie te formuleren. Die tenslotte gedelegeerd worden. Zover ben ik nog niet', grijnst André.

Doelen

Het aanvaarden van de voorzittersfunctie is niet impulsief gebeurd. 'Als je gevraagd wordt voor zo'n leidende rol, ga je toch wel even nadenken over de implicaties. Want voorzitter zijn betekent dat je het eindpunt bent en je verantwoordelijk bent voor het reilen en zeilen van een vereniging met vele werkgroepen en circa 700 leden. Ik ben van mening dat je niet na één termijn alweer je afscheid moet gaan aankondigen.' De komende jaren wil de voorzitter een aantal zaken nastreven, te beginnen met een hoger ledental. Er is al een plan in de maak voor het bereiken van 1.000 leden in 2015 (nu 600), met onder andere meer aandacht voor communicatie van en over de HKB. Daarnaast zou André het fijn vinden als de werkgroepen wat meer contact met elkaar hebben. 'Onlangs werd de sterfdag van meester Pluim herdacht op de oude begraafplaats en ik vond het zo leuk om leden van verschillende werkgroepen met elkaar in gesprek te zien. De

een na de ander werd op de kennis van een ander lid gewezen en van zo'n uitwisseling kunnen we als vereniging alleen maar profiteren.' Verder blijft het vervullen van bestuursfuncties een terugkerend punt van aandacht. Tegelijk met André is Hans Frijlink als secretaris in het bestuur gekomen en werd Thea Kruidenier tot algemeen bestuurslid benoemd. Voor 2012 staat het vertrek van penningmeester Dick van Wessel op stapel, dus als de lezer nog een financieel genie weet die in zijn voetsporen kan treden: neem contact op met André, (035) 54 14 512.

Compliment

De voorzitter is trots op de vele vrijwilligers die bijdragen aan het goede functioneren van de vereniging en geniet elke

keer weer als het resultaat van vele uren aan onderzoek, onderhoud en presenteerbaar maken beloond wordt met een goede opkomst van belangstellenden. Mocht u André binnenkort tegen het lijf lopen, dan heeft u wellicht naar aanleiding van bovenstaand artikel al wat aanknopingspunten voor een gesprek. Voor de afwisseling kan ook nog de jacht, antiek, of het hebben van een hond aangesneden worden. Zelf zit André eigenlijk zelden om een onderwerp verlegen; zal dat, net als zijn ondernemingsdrang, nog een genetisch overgedragen karaktertrek van zijn Italiaanse voorvader uit de 16de eeuw zijn?

Hij sluit af met een oproep aan alle leden: 'Elk lid zorgt voor een nieuw lid, dan hebben we er binnen no time 1.000!' ■

E-MAIL NIEUWSBRIEF GROOT SUCCES

Sinds kort stuurt het bestuur aan alle leden en geïnteresseerden een elektronische nieuwsbrief met actuele informatie over de vereniging. Als u nog geen e-mailadres heeft opgegeven, ontvangt u deze informatie helaas niet. Daarom doen we een dringend beroep op onze leden, voor zover u dat uiteraard nog niet gedaan heeft, uw naam en e-mailadres even door te geven aan:

ledenadministratie@historischekringbaerne.nl zodat u voortaan deze nieuwsbrief ook ontvangt.

Uw gegevens worden uiteraard vertrouwelijk behandeld en niet doorgegeven aan derden.

Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: info@debaarnsenotarissen.nl

ingepast Communicatie

- Helpt ondernemers professioneel en positief in de publiciteit te komen
- Ondersteunt organisaties in het verbeteren van de samenwerking
- Versterkt het contact tussen bewonersgroepen en instanties

Inge Pastoor
communicatieadviseur en projectleider

-
- www.ingepast.nl
 - 06 - 55 70 25 91
 - mail@ingepast.nl
 - Twitter @IngePastoor

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend

MAAT parket

*Uw vloer
op maat bij*

MAAT parket v.o.f.
Zandvoortweg 153
3741 BC Baarn
Telefoon 035 602 36 54
Fax 035 602 38 06

APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886

M.A. Smulders - de Jong apotheker

**UW GENEESMIDDEL
ONZE ZORG**

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apotheekjulius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

ERICA

LINGERIE & BADMODE

Voor deskundig advies

Voor grote maten

Nachtgoed en Dusters

Reuma ondergoed

Uw maat met de juiste cup A t/m H

Voor kleine maten

Voor hele grote maten

Badpakken en Bikini's

Heren ondergoed

En wij proberen het bijna onmogelijke mogelijk te maken

Laanstraat 71a, 3743 BC Baarn, Tel. 035 642 00 73

juwelier
van doorm

Al vier generaties liefde voor 't vak.

Brinkstraat 14-16 3741 AN Baarn Tel: 035-5413107
info@juwelievandoorm.nl www.juwelievandoorm.nl

GALERIE-INLIJSTATELIER DE ZOETE INVAL

- * litho's – zeefdrukken – etsen - gravures en foto's van Oud Baarn.
- * keus uit meer dan 100 diverse houten lijsten
- * facet spiegels in vele maten met een lijst die U zelf uitzoekt
- * passe-partouts in alle maten en kleuren
ook rond en ovaal en meerdere uitsnijdingen

Pr. Marielaan 21 Baarn. 035-5412781

open: woensdag tot en met zaterdag doorlopend van 11.00-16.00 uur

www.galeriedezoeteinval.nl

'EENVOUD, EERLIJKHEID EN ZUIVERHEID'¹

*Schilderijen, grafiek en schetsen van Cor Veenstra (Baarn 1889-Almelo 1964)
in de Oudheidkamer*

Om eerlijk te zijn had ik nog nooit van Cor Veenstra gehoord, dus noch zijn werk gezien. Begrijpelijk omdat hij, lang geleden op jonge leeftijd, al van Baarn naar Almelo was verhuisd. Des te groter was de aangename verrassing om op de tentoonstelling in de Oudheidkamer met goed, afwisselend en boeiend werk van zijn hand te worden geconfronteerd. Landschappen, een enkel stilleven, een wand vol goede portretten en een prettige variatie in stijlen.

door: Gerard Brouwer

Cor (of Corn.) Veenstra (afb. 1), zoon van zadelmaker Leffort Siebes Veenstra uit de Brinkstraat, werd op 24 december 1889 geboren. In 1920 verhuisde hij van Baarn naar Almelo, waar hij tekenleraar werd aan het Christelijk Lyceum; werk dat hij ruim dertig jaar met toewijding zou doen. Dat

blijkt wel uit de tentoonstelling die – op instigatie van zijn oud-leerlingen – bij zijn afscheid in 1955 werd georganiseerd.

Een krantenbericht uit die tijd vermeldt namelijk dat: 'De expositie [...] werd georganiseerd door de Vereniging van Oud-Leerlingen van het Chr. Lyceum Almelo, waarbij aanvankelijk enige weerstand overwonnen moest worden, want de grote ijver en de bescheidenheid van de heer Veenstra zijn omgekeerd evenredig'.²

In 1962 werd de tweede tentoonstelling van zijn werk gehouden. In de hal van het Almeloise stadhuis waren schilderijen en tekeningen te zien,

vooral van het Zeeuwse land. Op 19 juli 1962 schrijft een recensent dat Veenstra op zijn tochten door Nederland de provincie Zeeland heeft 'ontdekt'. 'Hij werkt er vaak, omdat hij daar het licht en de kleur vindt, die noodzakelijk zijn voor de opbouw van zijn schilderijen.'³ In het bijzonder had het schilderachtige Veere een grote aantrekkingskracht op Veenstra, hetgeen ook nu op de tentoonstelling in de

Oudheidkamer blijkt. En wel uit de sterke houtsnede van de markante kerk daar (afb. 2) en een olieverf van de haven en de havenmond van Veere.

Cor Veenstra is – als het nodig is zijn werk te karakteriseren – een impressionist, min of meer, met hier en daar een uitstapje naar materieschilderkunst, zodra hij het paletmes hanteert en de verf aangenaam dik op het doek aanbrengt, zoals het geval is bij het schilderij 'Blik op de piste met paarden in het circus'. Een techniek die hij op latere leeftijd toepaste. Veenstra had een grote liefde voor de natuur en hij beleefde eenvoudig en eerlijk zijn plezier aan het buiten werken (afb. 3). Steeds zocht hij naar evenwicht en rust, naar zuiverheid, en dat omgezet in een rake weergave van de indrukken die hij kreeg. Zijn schilderstukken zijn niet alle gelijk van uitvoering; sommige zijn precies gemaakt, andere met een krachtige en forse streek. Op latere leeftijd ontwikkelde hij een voorliefde voor het schilderen van paarden, zoals op de tentoonstelling in de Oudheidkamer ook is te zien. Zijn landschappen, portretten en stillevens, uitgevoerd in verschillende technieken – olieverf, zwart krijt en sepia – zijn een belevens voor liefhebbers van kunst, en van

schilderkunst in het bijzonder. Misschien wel de belangrijkste tentoonstelling van zijn werk vond plaats in de zomer van 1967, in het Rijksmuseum Twenthe in Enschede⁴. Treurig omdat de kunstenaar zelf dat overzicht niet meer heeft kunnen zien. Twee bewaard gebleven, merendeels lovende recensies getuigen van die expositie. Zinnen als 'De grote liefde waarmee de maker de natuuronderwerpen

Afb. 2: De kerk van Veere

Afb. 3: Rivier de Eem bij Baarn

heeft gezien en benaderd en geschilderd' en 'Werk dat boeit door de eerlijkheid en de zorg waarmee het gemaakt is'. Het zijn treffende omschrijvingen van werk van een kunstenaar die slechts - en m.i. ten onrechte - in kleine kring bekend was, maar met veel liefde een landschap of een stilleven opzette in de hoop dat ook anderen daar evenveel van konden genieten ⁵.

Het is opnieuw een tentoonstelling om niet te missen. Die is te zien tot half januari 2012 in de Oudheidkamer – onder de Openbare Leeszaal en Bibliotheek – van de Historische Kring Baerne. Aan de Hoofdstraat.

Geopend op woensdag en zaterdag, resp. van 14.00 uur tot 16.00 uur en van 11.00 uur tot 13.00 uur. ■

Noten:

¹ Citaat uit Tubantia van 7 januari 1955

² Artikel in onbekende krant uit 1955

³ Artikel in onbekende krant d.d. 19 juli 1962

⁴ Van de tentoonstelling in het Rijksmuseum Twenthe is slechts een uitnodiging bewaard gebleven. Het is niet bekend of van de expositie een catalogus is gemaakt. Onderzoek in het museumarchief van het museum leidde niet tot de vondst ervan.

⁵ Artikel in onbekende krant van 6 juli 1967

Geraadpleegde literatuur:

Baerne, september 2011, p. 27

Baarnsche Courant van 3 oktober 2011

Inleiding tot de tentoonstelling door de coördinator van de werkgroep

Oudheidkamer van de Historische Kring Baerne, mevrouw E.M.M.A.

Kuizinga-Claassens

DE SLOTFASE VAN HET BAARNSE POSTKANTOOR

Van 1980-1990 was Jan van de Kraats, oud-voorzitter van de Historische Kring Baerne, directeur van het hoofdkantoor te Baarn. Mede dankzij zijn informatie volgt hier een overzicht van de laatste kwarteeuw van deze belangrijke publieke instelling.

door: Frits Booy

Afb. 1: De ruimte met postbussen

De laatste tientallen jaren was het postkantoor qua inrichting en diensten al heel anders dan in de jaren ervoor. Er was een ruimte met postbussen (afb. 1) gekomen en de hal met de balies kwam er steeds meer als een kleine kantoorwarenwinkel (afb. 2) uit te zien. Standaarden met wenskaarten fleurden het geheel op en vele praktische zaken als enveloppen, inpakkarton, touw, etiketten, pennen, breed plakband lagen er te koop. Als extra service voor de drukke perioden kwamen er een nummertjestrek-apparaat en voor de haastige klant een geldautomaat aan de voor-
gevel, waar ouderen niet zo blij mee wa-

ren. Zij bleven hun geld liever aan het loket halen vanwege (in hun ogen) de veiligheid.

Ook allerlei acties als Zilvervloot, staatsloterij en jubileummunten breidden het aanbod uit. Er was zelfs een tijd een apart loket voor alleen postzegelverkoop.

De organisatiestructuur van het hoofdkantoor Baarn zag er in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw als volgt uit: naast een directeur belast met de algemene leiding werkten er drie chefs, namelijk van de afdeling postbestelling, van de loketdiensten en van algemene zaken en organisatieontwikkeling. Er waren enkele baliemedewerkers, een hoofdbesteller en een aantal bestel-

Afb. 2: De grote hal met balie

lers, postbodes in de volksmond. Verder ressorteerden onder Baarn het postagentschap aan de Reigersstraat, het bijpostkantoor aan de Bestevaerweg (beide in Baarn) en de postkantoren van Lage Vuursche, Soest, Soesterberg, Bunschoten-Spakenburg en Eemnes. Er was ook korte tijd een rijdend postkantoor, dat in 1987 werd opgeheven. In 1986 fuseerde de RijksPostSpaarbank (opgericht in 1881) met de Postcheque- en Girodienst, waardoor het Staatsbedrijf der PTT oftewel de Postbank ontstond. Op 1 januari 1989 werd dit bedrijf gepri- vatiseerd. Vrij kort na 1990 is de organi- satie drastisch veranderd met als gevolg dat de drie chefs werden overgeplaatst.

Afb. 3: De ingang van het postkantoor aan de Teding van Berkhoutstraat

Door privatisering van de PTT ging de status van hoofdpostkantoor verloren: zowel de gelddiensten (loketten) als de post- en pakjesbestelling werden op afstand bestuurd. PTT werd TNT. Deze maatregel paste in het landelijk beleid. Het aantal poststukken dat in Nederland dagelijks werd verwerkt, is vooral de laatste jaren aanzienlijk gedaald, veroorzaakt door het sterk toegenomen telefoon-, fax- en e-mailverkeer, maar vooral door concurrentie van bedrijven als Select mail, Sandd en andere. De voorbereiding van de postbestelling vond al enige tijd niet meer plaats in Baarn maar in Soest.

Uiteindelijk werd het postkantoor in Baarn opgeheven, wat door velen wordt betreurd. Binnen afzienbare tijd volgden nog veel meer Nederlandse kantoren. De klanten die pakjes willen verzenden, kunnen terecht in winkels als Bruna. Ook de Postbank is niet meer; deze is overgenomen door de ING Bank. Zo verdween een karakteristieke dienstverlening in ons land voorgoed. ■

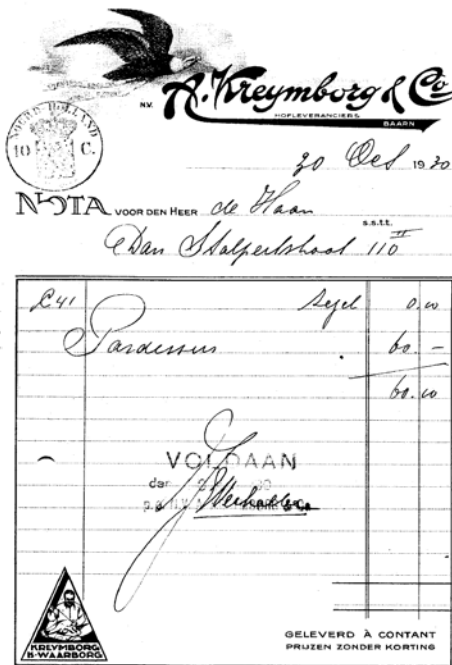
Bronnen:

- Aantekeningen van J.G. van de Kaats
- Museum voor Communicatie, Den Haag

HET HOOFDKANTOOR VAN KREYMBORG IN BAARN

Enige tijd geleden deed ik een verrassende ontdekking op internet. Een man uit Rotterdam bood op marktplaats.nl een aankoopbon uit 1930 aan van de kleding-firma Kreymborg (afb. 1). Dat op zich is niet zo raar, ware het niet dat er op de bon iets opmerkelijks staat: NV A. Kreymborg en Co te Baarn. Als getogen Bosschenaar weet ik niet beter dan dat Kreymborg eind negentiende eeuw opgericht werd in Den Bosch en zich pas vele jaren later in Amsterdam vestigde. Rijst dus de vraag hoe een van oorsprong Brabantse firma in Baarn terecht kwam en betekent deze tekst op de aankoopbon ook werkelijk dat de firma eigenlijk haar hoofdzetel in Baarn had? Enfin, een mooi begin van een zoektocht naar de zetel van het hoofdkantoor van een bedrijf dat ooit de herenmode in Nederland domineerde.

door: Annemieke Geerts

Afb. 1: De bon die de aanleiding vormde voor het schrijven van dit artikel

De familie Kreymborg

De grote man achter het succes van de firma Kreymborg is Anton Kreymborg. Jarenlang woonde hij aan de Kettingweg 3 in Baarn. Zijn villa *Boschrand* stond op de plek waar nu het gelijknamige appartementencomplex staat (afb. 2). De gemeente Baarn had best een zware dobber aan deze inwoner, want hij klaagde regelmatig over de slechte verlichting en het slechte onderhoud van de straat.¹ Anton werd in 1862 geboren als derde zoon van Heinrich Kreymborg en Elisabeth Kockenge.² Zijn wieg stond niet in Nederland, maar net over de grens in Löhnen, gelegen in Westfalen in Duitsland. Het is het gebied waar ook de grootwinkelmagnaten en textielbaronnen Lampe, Brenninkmeijer, Peek en Dreesmann vandaan komen. Al in de 17e en 18e eeuw trokken veel arme Westfaalse arbeiders de grens over naar Nederland voor seizoensarbeid onder het motto: *War in der Hiemat bittere Not*,

Afb. 2: Villa Boschrand aan de Kettingweg

in Holland gabts Verdienst und Brot. Ze werkten als *hannekemaaiers* (grasmaaiers) bij de boeren of trokken als *kiepkerels* (marskramers) door het land om met name stoffen te verkopen.³ Een aantal van die kiepkerels groeide uit tot handige zakenmannen en stichtte grote winkels in Nederland. Vader Heinrich Kreymborg was geen kiepkerel, maar een tabakshandelaar. In 1878 besloot hij om samen met zijn zoons naar Nederland te emigreren.⁴ De precieze reden voor die verhuizing is niet bekend, maar de kans is groot dat het te maken had met de Duitse eenwording. In de nieuwe staat onder leiding van kanselier Bismarck was een *Kulturkampf* ontstaan

tussen het protestantse Pruisen en andere bevolkingsgroepen, met name katholieken en joden. Deze laatsten werden wettelijk achtergesteld en vernederd. Het is zeer waarschijnlijk dat de katholieke Westfalen Johann Peek, Heinrich Cloppenburg, Anton Kreymborg, Benedictus Lampe en Anton Dreesmann hun vaderland daarom verlieten.⁵

Vestiging in Nederland

Enmaal in ons land vestigde de familie zich in 's-Hertogenbosch. Middelste zoon Gerhard begon in 1891 een herenmodewinkel aan de Schapenmarkt in het centrum van Den Bosch. Het bijzondere aan de winkel was dat je er zogenaamde confectiekleding kon kopen. Ofwel kant en klare, betaalbare kos-

tuums. Iets wat in die tijd enorm in opkomst was. Tot halverwege de 19e eeuw werden kledingstukken namelijk alleen op maat gemaakt door kleermakers of (thuis)naaisters. Je kocht zelf de stof bij een lakenhandelaar en het garen en de knopen bij een manufacturenzaak. Daarmee ging je naar de kleermaker die er het verlangde kledingstuk 'op maat' uit vervaardigde. Dit was overigens alleen weggelegd voor de gegoede burgers. De arbeidersklasse en de lagere middenklasse waren aangewezen op tweedehands kleding of op het zelf maken van kleren.⁶ De firma van Gerhard Kreymborg in Den Bosch richtte zich vooral op de opkomende middenklasse. Kreymborg was geen doorsnee winkel. Gerhard pastte nieuwe unieke verkoopmethoden toe. Ten eerste moest een klant contant afrekenen. Daarvoor was het normaal om op krediet te kopen. Een gegeven waar menig kleermaker aan failliet ging. Een andere unieke

verkoopmethode was dat de goederen teruggenomen werden als ze niet beviel.⁷

Gerhard bleek niet de enige ondernemer in de familie. De jongste broer Bernhard opende Kreymborg-filiaalen in Venlo en Roermond. Intussen waren er toch ook al zaken in Middelburg [1894], Venlo [1910] en Eindhoven [1908] geopend. Ook Helmond wordt als zaak van Gerhard genoemd.

Oudste zoon Anton trok in die tijd naar het Noorden om te werken als filiaalchef bij Peek en Cloppenburg in Groningen en Leeuwarden. Daar werden tussen 1893 en 1901 ook zijn vier zoons en vier dochters geboren.

In 1905 trok hij naar Amsterdam om daar zijn eerste Kreymborg-filiaal te openen. Later opende hij nog drie winkels in Amsterdam. Zes jaar later, in 1911, overleed oprichter Gerhard kinderloos. Het was Anton die de vier bestaande zaken van zijn jongere broer overnam.

Afb. 3: Het woonhuis van Anton Kreymborg (links) en het pand waarin het hoofdkantoor was gevestigd (rechts)

Afb. 4: Een advertentie van Kreymborg met Baarn als plaats waar het hoofdkantoor is gevestigd

Toen twee jaar later ook zijn jongste broer Bernhard overleed, nam hij ook die zaken over en verschoof het machtscentrum van de firma Kreymborg richting Amsterdam. Vaak wordt dan ook gedacht dat Anton de grondlegger van de firma is, maar het zijn eigenlijk zijn twee jongste broers, en dan met name Gerhard geweest, die de echte ondernemersgeest hadden.

Anton is wel degene die de firma echt groot maakte en het langst aan het

roer stond. Opvallend aan zijn bedrijfsvoering waren vooral zijn grootschalige reclame-acties. Zo deelde hij met Sinterklaas speculaaspoppen uit aan klanten en zette hij dieren in de etalage.

De vestiging in Baarn

Anton naturaliseert in februari 1891 tot Nederlander⁸ en trouwt in mei van datzelfde jaar met Henrica van Beurden uit Utrecht.⁹ Het echtpaar krijgt acht kinderen. Henri, Frans, Joop, Leo, Lies, Ida, Mies en Jeanne.

In 1917 richt Anton in Amsterdam de NV A. Kreymborg en Co op.¹⁰ Doel van de firma is: *Het voortzetten van den handel en fabricage van alle soorten kleding en aanverwante artikelen in de breedste zin van het woord.* De Naamloze Vennootschap wordt aangegaan voor vijftig jaar en omvat elf filialen. De Co staat voor fabrikant C.N.J. Moltzer en de heer F.W. Wilde die zogenaamde 'lastgevers' van de firma zijn.¹¹ De hoofdvestiging zit ook in Amsterdam, maar niet voor lang. Anton en zijn gezin wonen dan zelf namelijk al aan de Kettingweg 3 in Baarn. Blijkbaar wil hij voor zijn werkzaamheden niet naar Amsterdam reizen, want in de Staatscourant van 27 oktober 1919 staat vervolgens dat de firma A. Kreymborg & Co NV verhuist van

Afb. 5: Een winkel van Kreymborg

Amsterdam naar Baarn en voortaan gezeteld zal zijn aan de Kettingweg 1 (afb. 3).¹² Daartoe is in een aandeelhoudersveragdering van mei 1919 besloten. Het maatschappelijk kapitaal van de NV is maar liefst twee miljoen gulden, die verdeeld worden in duizend aandelen. Tussen 1922 en 1930 groeit de firma gestaag. Ze breidt uit met maar liefst veertien filialen. Een filiaal aan de Botermarkt in Leiden wordt echter gesloten. In 1930 is het maatschappelijk kapitaal opgelopen tot vijf miljoen gulden.¹³ Het bedrijf is dan zo groot dat Anton zichzelf tot president-directeur benoemt en zijn zonen Joop, Frans en Leo directeuren worden. Alleen zoon Leo woont in Baarn, aan de Faas Eliaslaan 3. De andere zoons wonen in Amsterdam. Maar het is Leo die de bevoegdheid heeft om rekeningen en aktes van het bedrijf te ondertekenen. Oudste zoon Henry komt niet in de zaak. Het is niet duidelijk wat hij wel deed. Hij overlijdt in 1943 in een Jappenkamp in Nederlands Indië. In 1939 achten de drie directeuren en de president-directeur het bedrijf te groot voor Baarn en verhuizen ze het bedrijf naar de Gravenstraat 3 in Amsterdam.¹⁴ Ook zoon Leo verlaat Baarn om aan de Apollolaan in de hoofdstad te gaan wonen.

De ondergang

Bij de dood van Anton in 1946 worden de vier dochters aandeelhouders en komen ook de zonen van Joop in de zaak. Stuk voor stuk eigenwijze types en er zijn dan ook talloze ruzies.

Tot halverwege de jaren zestig blijven de familievetes over de zaak redelijk in toom, maar in 1965 gaat het mis. Frans dient zijn ontslag in en zegt in de brief dat ook Joop ermee stopt. Deze weet echter van niets. Daardoor wordt het ook voor Joop's zonen onmogelijk in de zaak te blijven. Op een aandeelhoudersvergadering in juli 1971 vliegen de asbakken en glazen sherry letterlijk door de lucht en de ramen en is de familie totaal verscheurd.¹⁵ Kort daarop wordt Kreymborg verkocht aan het Bijenkorfconcern (KBB). Maar de teruglopende verkopen zijn niet stoppen. In 2001 sluit KBB de 61 filialen en valt definitief het doek voor de familie Kreymborg. ■

Noten:

1= Gemeente Baarn

2= Lohner familien archief

3= Veenkoloniaalmuseum Veendam

4+7+15= Bastion Oranje

5+6+10= Ons Amsterdam

8= Stichting Historisch Genootschap
Valkenswaard/Naturalisatieregister

9= Het Utrechts Archief

11+12+13+14= Het Utrechts Archief/ KvK
Hilversum

Historische Kring Baerne

Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. (035) 5430377
e-mail:
info@HistorischeKringBaerne.nl
Internet:
www.HistorischeKringBaerne.nl

Bestuur en ereleden:

Voorzitter

A.F.N. Mascini
tel. 035 5414512
voorzitter@
HistorischeKringBaerne.nl

Algemeen Secretaris

H.C. Frijlink
tel. 035 5414263
secretaris@
HistorischeKringBaerne.nl

Penningmeester

D. van Wessel
tel. 035 5413481

Werkgroep Oudheidkamer

E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
tel. 035 5420372

Werkgroep Oude Begraafplaats

M.M.D. Karsemeijer
tel. 035 5417922

Werkgroep Archeologie

J.W.A.A. van der Laan
tel. 035 5417922

Algemeen lid

P.H. Feitz
tel. 035 5414794

Algemeen lid

Th. Kruidenier-Brands
tel. 035 5417860

Ereleden

J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet
G. Brouwer
P.H. Kuijt-Smit
H.H.M. van Vugt

Administratie en redactie Baerne:

Ledenadministratie
H.J. Kroon
tel. 035 5413001
ledenadministratie@
HistorischeKringBaerne.nl

Redactie Baerne

Henriette Beuk
Frits Booy
Annemiek Geerts
Cok de Zwart
E-mail redactie: redactiebaerne@
euronet.nl

Bezoekadres en bezoektijden Oudheidkamer

Hoofdstraat 1A, 3741 AC Baarn.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

Het tijdschrift *Baerne* komt mede tot stand door BakkerBaarn.

Ingang via de bibliotheek, lift naar jeugdbibliotheek. Op woensdagen van 14.00 tot 16.00 en op zaterdag van 11.00 tot 13.00 uur.

Voor informatie of een afspraak kunt u tijdens openingsuren bellen met 035 5430377 of een e-mail sturen:
info@historischekringbaerne.nl

Contributie

Per adres en per jaar minimaal €16,-.
Bank ING 41.92.133
Historische Kring Baerne is een Algemeen Nut Beogende Instelling.

Verzendkosten buiten Baarn en binnen Nederland: € 7,50 per jaar.

Verzendkosten tegelijk met de contributie overmaken.

Losse verkoop Baerne à € 3,50

Verkrijgbaar bij: Oudheidkamer HKB, Boekhandel Den Boer, Laanstraat 69, Baarn, Bruna, Laanstraat 41C, Baarn en de VVV/ANWB, Brinkstraat 12, Baarn.

Programma 2012

6 januari	Nieuwjaarsreceptie in de Oudheidkamer van 16:00-18:00 uur.
19 januari	Lezing Wil Hordijk: De Torens van Baarn
7 februari	Diavoorstelling 14:30 uur
16 februari	Diavoorstelling 20:00 uur
21 februari	Diavoorstelling 20:00 uur
22 maart	Algemene ledenvergadering 20:00 uur
19 april	Lezing Mathijs Witte: De "Ocriet"

Lezingen, diavoorstellingen en algemene ledenvergadering in Het Brandpunt, Oude Utrechtseweg

Is dit genoeg om eerder te stoppen met werken?

Natuurlijk hoopt u dat u straks genoeg pensioen heeft om leuke dingen te doen. Maar wat als dat niet zo is? Gelukkig kan de Rabobank uw huidige en toekomstige financiële situatie precies voor u uitrekenen. Maak vandaag nog een vrijblijvende afspraak met uw adviseur. Dan zorgen wij ervoor dat uw financiële situatie ook straks goed geregeld is.

*Gratis na een pensioengesprek:
opbergmap voor het overzicht*

Meer informatie op: www.rabobank.nl

Rabobank

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 67-69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 035 - 542 68 51
www.denboer.nl

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken